

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
TYRIMŲ SKYRIUS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel.: (0 5) 209 6170 / (0 5) 209 6185
El. p.: tyrimai@lrs.lt; info@lrs.lt; ikd@lrs.lt www.lrs.lt/info

Analitinė apžvalga
25/61

2025-05-05

Tėvų įpareigojimų materialiai išlaikyti savo vaikus reguliavimas Europos Sąjungoje

Šiame darbe supažindinama su Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių nacionaline tvarka, įpareigojant tėvus vykdyti savo vaikų materialinio išlaikymo pareigą ir užtikrinant priverstinę vykdymą, esant būtinybei. Pateikiama ES 27 valstybėse narėse galiojančios tvarkos suvestinė lyginamoji lentelė, o išsamiau aprašytas reguliavimas Lietuvoje ir savitumu pasižymintys nacionaliniai Danijos, Suomijos, Švedijos ir Vokietijos modeliai.

Įvadas

ES valstybės narės nacionaliniais įstatymais reglamentuoja tėvų tarpusavio susitarimų dėl vaiko išlaikymo formalumus, taip pat vaiko išlaikymo įpareigojimo tvarką, kai nėra tokių privačių susitarimų. Be to, nacionaliniais įstatymais nustatomas vaiko išlaikymo mokėjimų išieškojimo procesas ir išankstinių garantinių mokėjimų tvarka.

ES Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 4/2009¹ nustato jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje tvarką. Reglamentas taikomas išlaikymo prievolėms, atsirandančioms iš šeimos santykių, tėvystės ar motinystės, santuokos ar giminytės.

ES Tarybai priėmus atitinkamą rezoliuciją, Sąjunga yra patvirtinusi 2007 m. Hagos Konvenciją dėl tarptautinio vaikų ir kitokių šeimos išlaikymo išmokų išieškojimo². Šia tarptautine sutartimi siekiama užtikrinti susitariančiųjų valstybių institucijų veiksmingą bendradarbiavimo sistemą, užtikrinti sprendimų dėl išlaikymo pripažinimą ir vykdymą.

Lietuvoje galiojanti tvarka dėl vaikų materialinio išlaikymo pareigos

Civiliniame kodekse³ įtvirtinta, kad materialinį išlaikymą savo nepilnamečiams vaikams privalo teikti abu tėvai proporcingai savo turtinei padėčiai ir vaikų poreikiams, kad būtų užtikrintos būtinos vaikui vystytis sąlygos. Išlaikymo tvarka ir forma nustatoma bendru tėvų susitarimu (3.192 str.).

¹ ES Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 4/2009 (2008-12-18):

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02009R0004-20181231&qid=1746411372728>

² Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=131>

EU Council Decision of 9 June 2011 on the approval, on behalf of the European Union, of the Hague Convention of 23 November 2007: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02011D0432-20140409>

³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB/asr>

Civiliniame kodekse nustatyta, kad tėvų pareiga išlaikyti savo nepilnamečius vaikus išlieka ir atskyrus vaikus nuo tėvų arba apribojus tėvų valdžią, išskyrus atvejus, kai vaikas įvaikinamas (3.195 str.).

Pagal Civilinį kodeksą, jeigu nepilnamečio vaiko tėvai (ar vienas jų) nevykdo pareigos materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus, teismas išlaikymą priteisia pagal vieno iš tėvų ar vaiko globėjo (rūpintojo) arba valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos ieškinį. Išlaikymas taip pat priteisiamas, jeigu tėvai, nutraukdami santuoką ar pradėdami gyventi skyrium, nesusitarė dėl savo nepilnamečių vaikų išlaikymo Civilinio kodekso nustatyta tvarka. Išlaikymą teismas priteisia, kol vaikas sulaukia pilnametystės, išskyrus atvejus, kai vaikas yra nedarbingas dėl neįgalumo, kuris jam nepilnamečiui nustatytas. Kai asmuo, iš kurio buvo priteistas išlaikymas, mirė, išlaikymo pareiga pereina jo įpėdinams, kiek leidžia paveldimas turtas, nesvarbu, koks palikimo priėmimo būdas pagal Civilinio kodekso normas (3.194 str.).

Civiliniame kodekse įtvirtinta, jog kai kuriais atvejais, tėvai, turintys galimybę, privalo išlaikyti ir pilnamečius savo vaikus iki 24 m. amžiaus, jei šie mokosi pagal vidurinio ugdymo programą ar studijuodami siekia pirmojo aukštojo išsilavinimo ar profesinės kvalifikacijos ir jiems būtina materialinė parama. Jeigu vaiko, sulaukusio pilnametystės, tėvai (ar vienas iš jų) nevykdo pareigos materialiai išlaikyti savo vaiką, vaikas turi teisę kreiptis į teismą dėl išlaikymo priteisimo (3.192¹ str.).

Pagal Civilinį kodeksą, nepilnamečių vaikų turintys tėvai, bendru sutarimu nutraukiantys santuoką arba pradėdami gyventi skyrium, sudaro sutartį dėl savo nepilnamečių vaikų materialinio išlaikymo. Šią sutartį tvirtina teismas. Tokia sutartis gali būti sudaroma (šiuo atveju nėra pareigos) nutraukiant santuoką ir kitais pagrindais. Jeigu vienas iš tėvų nevykdo teismo patvirtintos jų sutarties dėl nepilnamečių vaikų išlaikymo, kitas iš tėvų įgyja teisę kreiptis į teismą dėl vykdomojo rašto išdavimo (3.193 str.).

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos savo interneto svetainėje paaiškina, kad priteisto, tačiau nesumokėto išlaikymo išieškojimui reikalingas vykdomasis raštas, dėl kurio turi teisę kreiptis į teismą kartu su vaiku gyvenantis tėvas ar motina, kai vienas iš tėvų nemoka teismo priteisto išlaikymo savo nepilnamečiam vaikui. Norint pradėti priverstinį teismo sprendimo vykdymą, gautą vykdomąjį raštą reikia pateikti antstoliui, veikiančiam toje teritorijoje, kurioje yra skolininko gyvenamoji, darbo ar turto buvimo vieta⁴.

Lietuvos antstolių rūmų interneto svetainėje informuojama, kad jei vykdomasis dokumentas skaitmeninis, išieškotojas jį savarankiškai įkelia į Antstolių informacinę sistemą, portale www.antstoliai.lt. Jei tai rašytinis (popierinis) vykdomasis dokumentas, jį reikėtų pateikti Lietuvos antstolių rūmams suskaitmeninimui ir įkėlimui į Antstolių informacinę sistemą. Antstolį, kuris vykdyt išieškojimą, priskiria sistema. Nemokėjamą patvirtinančių įrodymų išieškotojas pateikti neprivalo. Laikoma, kad išlaikymo skola apskaičiuota teisingai, kol skolininkas neįrodo priešingai⁵.

„Sodra“ savo interneto svetainėje nurodo, kad praėjus mėnesiui nuo kreipimosi į antstolį, jei išieškoti išlaikymo nepavyksta, galima kreiptis į „Sodrą“ dėl vaiko išlaikymo išmokos. Nuo 2018 m. sausio 1 dienos valstybės išmokas vaiko išlaikymui moka „Sodra“ (anksčiau šią funkciją vykdė Vaikų išlaikymo fondas). Kitaip tariant, jei teismo sprendimu arba teismo patvirtinta vaiko išlaikymo sutartimi vaikui nustatytas išlaikymas kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis ir vienas iš tėvų nevykdo pareigos išlaikyti savo vaiką, šią pareigą perima valstybė. Dėl šių išmokų gali kreiptis vienas iš tėvų, su kuriuo teismo sprendimu ar tėvų susitarimu gyvena vaikas, arba vaiko globėjas (rūpintojas). „Sodra“, administruojanti šias išmokas, turi teisę išieškoti lėšas iš teismo sprendimų nevykdančių tėvų⁶.

⁴ Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba:

<https://vaikoteises.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/vaiko-teisiu-apsauga/gincai-del-vaiko/islaikymo-vaikui-teikimas/>

⁵ Lietuvos antstolių rūmai: <https://www.antstoliurumai.lt/index.php?id=544>

⁶ Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (Sodra): <https://www.sodra.lt/lt/naujienu/alimentu-nemokantys-tevai-isiskolina-ir-sodrai>

Vaikų materialinio išlaikymo reguliavimas kitose ES valstybėse narėse

Danija

Vaiko materialinio išlaikymo klausimai reglamentuoti Vaiko išlaikymo įstatymu⁷. Danijos šeimos teisės agentūros (dan. *Familieretshuset*) struktūra, funkcijos, darbo procesai yra nustatyti atskiru Danijos šeimos teisės agentūros įstatymu⁸.

Danijoje tėvai, nutraukdami santuoką arba pradėdami gyventi skyrium, gali privačiai susitarti dėl vaiko materialinio išlaikymo (mokėjimo pradžios datos, sumos), sudarydami rašytinę sutartį. Tam tikslui jie gali panaudoti Danijos šeimos teisės agentūros interneto svetainėje pateiktą formą. Tėvų tarpusavio rašytinė sutartis yra įpareigojanti sutarties šalis. Jei tėvai (ar kuris nors iš jų) pageidauja, kad susitarimas būtų oficialiai fiksuotas, tai užtenka kreiptis į valstybinę Danijos šeimos teisės agentūrą prie Socialinės apsaugos ir vidaus reikalų ministerijos.

Jei tėvų tarpusavio privataus susitarimo nėra dėl vaiko išlaikymo, tai su vaiku gyvenantis vienas iš tėvų (užpildydamas ir elektroniniu ryšiu pateikdamas skaitmeninę formą) gali kreiptis į Danijos šeimos teisės agentūrą (*Familieretshuset*), kad ši priimtų sprendimą ir įpareigotų su vaiku negyvenantįjį mokėti vaiko išlaikymui reikalingas lėšas. Agentūra apskaičiuoja išlaikymą nuo datos, kai atsirado teisė į tokį išlaikymą, pavyzdžiui, tėvai ėmė gyventi skyrium, vienas tėvų nustojo išlaikyti savo vaiką. Jei prašymas buvo pateiktas Danijos šeimos teisės agentūrai ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo įvykio, aktyvavusio teisę į vaiko išlaikymą, tai agentūra vykdo skaičiavimą nuo to įvykio datos. Jei prašymas pateiktas vėliau kaip per 2 mėnesius, tai skaičiavimas vykdomas nuo prašymo pateikimo datos. Vaiko išlaikymo sumą sudaro bazinis ir papildomas dydžiai (kasmet koreguojami). Bendras suminis dydis 2025 m. yra 1 603 Danijos kronos per mėnesį. Jei atskirai nuo vaiko gyvenančio ir išlaikymą mokančio vieno iš tėvų pajamos yra didelės, tai nuo pajamų gali būti nustatomas ir papildomas procentinis dydis. Agentūra taip pat nustato vaiko išlaikymo periodinių mokėjimų vykdymo dieną, įprastai – mėnesio pirmą dieną⁹.

Tuo atveju, kai vienas iš tėvų nevykdo įpareigojimų mokėti lėšas vaiko išlaikymui, kitas (gyvenantis su vaiku) turėtų kreiptis į valstybinę Danijos išmokų administravimo tarnybą (*Udbetaling Danmark*), jei turi Danijos šeimos teisės agentūros priimtą sprendimą dėl vaiko išlaikymo. Tai yra tam, kad įsitrauktų Danijos išmokų administravimo tarnyba, neužtenka turėti vien tik privačią tėvų sutartį, formalizuotą ar neformalizuotą Danijos šeimos teisės agentūroje. Tuo atveju, jei buvo tik privatus susitarimas, jo pažeidimo atveju pirmiausia reikia kreiptis į Danijos šeimos teisės agentūrą. Pastaroji suteiks administracinį vaiko išlaikymo nurodymą, su kuriuo bus galima teikti prašymą Danijos išmokų administravimo tarnybai. Elektroniniu ryšiu pateikiamoje prašymo formoje nurodoma, kiek yra pradelstų vaiko išlaikymo mokėjimų, pridedami dokumentai (sutartis ir kt.). Danijos išmokų administravimo tarnyba, patikrinusi duomenis, pradeda mokėti išankstines vaiko išlaikymo išmokas, kol vykdomas įsiskolinimo paieškos ir surinkimo procesas iš to asmens, kuris nemoka išlaikymo lėšų savo vaikui. Išankstinių išmokų dydis toks, koks priklausytų pagal Danijos šeimos teisės agentūros sprendimą (bazinės ir papildomos dalies suminis dydis, neapimant nuo pajamų dydžio priklausančios procentinės dalies)¹⁰.

Danijos išmokų administravimo tarnyba, mokėdama išankstines vaiko išlaikymo išmokas, kartu pradeda vaiko išlaikymo įsiskolinimų išieškojimo iš pareigos nevykdančio tėvo ar mamos procedūrą. Esant reikalui, tarnyba perduoda atvejo sprendimą valstybinei specializuotai Danijos skolų surinkimo agentūrai (*Gældsstyrelsen*), turinčiai platesnius įgaliojimus ir veikiančiai prie Mokesčių reikalų ministerijos¹¹.

⁷ *Lov om børns forsørgelse*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2019/773>

⁸ *Lov om Familieretshuset*: <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2019/766>

⁹ *Familieretshuset – Child support*: <https://familieretshuset.dk/en/your-life-situation/your-life-situation/child-support>

¹⁰ *Familieretshuset – Betaling af børnebidraget*:

<https://familieretshuset.dk/foraeldreansvar/foraeldreansvar/boernebidrag/betaling-af-boernebidraget>

¹¹ *Digitaliseringsstyrelsen – Børnebidrag*:

Suomija

Vaiko materialinio išlaikymo klausimai reglamentuoti Vaiko išlaikymo įstatymu¹². Pagal įstatymu nustatytą tvarką, tėvams nevykdant pareigos materialiai išlaikyti savo vaikus ar vaikui gyvenant tik su kuriuo nors vienu iš tėvų, įpareigojimas išlaikyti savo vaiką gali būti nustatomas tėvų tarpusavio susitarimu ar teismo sprendimu.

Tuo atveju, kai vaiko išlaikymo klausimai, tokie kaip mokėjimo sumos, periodiškumas, laiko terminai, yra nustatomi rašytiniu abiejų tėvų susitarimu, tas susitarimas turi būti patvirtintas vaiko gyvenamosios vietos Gerovės paslaugų apskrities (suom. *hyvinvointialue*) vaiko gerovės priežiūros pareigūno (*lastenvalvoja*). Pastarasis, prieš patvirtindamas tėvų privačią sutartį, įvertina jos atitikimą įstatymu nustatytiems formos ir turinio reikalavimams, taip pat pagrįstumą, atsižvelgiant į vaiko poreikius, tėvų finansines galimybes ir kitus reikšmingus veiksnius. Vaiko gerovės priežiūros pareigūno patvirtintas tėvų tarpusavio susitarimas vykdytinas taip pat kaip ir teismo sprendimas (lygiavertis teisinis įpareigojimas).

Jei nėra ar nepavyksta pasiekti abiejų tėvų privataus susitarimo, tai bet kuris iš tėvų gali kreiptis į teismą dėl vaiko išlaikymo nustatymo. Teismas įpareigoja pradėti vykdyti vaiko išlaikymą nuo prašymo pateikimo ar vėlesnės datos, o kai kuriais atvejais, jei yra specialių pagrindų aplinkybių, retroaktyviu laikotarpiu, bet ne daugiau kaip už metus. Tuo atveju, kai į teismą kreipiamasi per vienerius metus nuo tėvystės nustatymo, tai teismas gali įpareigoti sumokėti už vaiko išlaikymą nuo jo gimimo datos, bet ne daugiau kaip už 5 metus nuo kreipimosi į teismą datos.

Jei tėvas ar mama bent 1 mėnesį pradelsia ir nevykdo vaiko išlaikymo teisėtų įpareigojimų, įsitraukia valstybinė socialinio draudimo tarnyba „Kela“ (*Kansaneläkelaitos*, toliau – „Kela“), esant vieno iš tėvų rašytiniam prašymui, kartu pridėjus oficialiai patvirtintą tėvų susitarimą ar teismo sprendimą dėl vaiko išlaikymo nustatymo. „Kela“ dalyvavimo etapas reglamentuojamas Vaikų išlaikymo išmokų įstatymu¹³.

„Kela“ yra institucija, mokanti išankstines vaiko išlaikymo išmokas, kol vykdo įsiskolinimų išieškojimo iš įpareigojimų nevykdančio tėvo ar mamos procedūrą. „Kela“ mokamos išankstinės vaiko išlaikymo išmokos bazinis dydis yra įtvirtintas įstatyme ir sudaro 165,74 EUR kalendoriniam mėnesiui. Šis bazinis dydis kasmet indeksuojamas ir 2025 m. siekia 198,13 EUR¹⁴.

Vaiko išlaikymo išmokų išieškojimo procesą vykdo „Kela“ specialus padalinys – Permokų išieškojimo centras. Pirmiausia skolininkas pranešimu informuojamas apie tai, kad yra skola ir pasiūlomi mokėjimų plano variantai¹⁵. Nepavykus taikiai ir savanoriškai susitarti, „Kela“ Permokų išieškojimo centras perduoda įsiskolinimo atvejo sprendimą Nacionalinei priverčiamojo vykdymo institucijai (*Ulosottolaitos*), turinčiai įgaliojimus taikyti priverčiamojo išieškojimo priemones¹⁶.

Švedija

Vaiko materialinio išlaikymo pareigos klausimai reglamentuoti Tėvų kodeksu¹⁷ (7 sk.).

<https://www.borger.dk/oekonomi-skat-su/Oekonomi-i-familien/Skilsmisse/Boernebidrag>

¹² *Laki lapsen elatuksesta* (704/1975): <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1975/704>

¹³ *Elatustukilaki* (580/2008): <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2008/580>

¹⁴ *Kela – Child maintenance allowance*:

<https://www.kela.fi/child-maintenance-allowance#how-much-is-the-child-maintenance-allowance>

¹⁵ *Kela – Recovery of child support debt*: <https://www.kela.fi/recovery-of-child-support-debt>

¹⁶ *National Enforcement Authority Finland*: <https://ulosottolaitos.fi/en/index.html>

¹⁷ *Föräldrabalk* (1949:381):

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381/#K7

Pagal kodeksu nustatytą tvarką, Švedijoje tėvai, nutraukdami santuoką arba pradėdami gyventi skyrium, gali savo vaiko išlaikymo klausimą išspręsti sudarydami tarpusavio sutartį arba kreiptis į teismą, kad šis priimtų atitinkamą sprendimą dėl vaiko išlaikymo įpareigojimo.

Tėvų tarpusavio sutartis dėl vaiko išlaikymo, kai apimamas ilgesnis kaip 3 mėnesių laikotarpis ar nusprendžiama dėl vienkartinės visos sumos sumokėjimo, turi būti rašytinė, pasirašyta dviejų liudininkų akivaizdoje ir, jei vaikas nepilnametis (iki 18 m. amžiaus), patvirtinta vaiko gyvenamosios vietos savivaldybės Socialinės gerovės komitete (šved. *socialnämnden*). Pažymėtina, kad Tėvų kodekso nuostatos įpareigoja vienkartinę visą nepilnamečio vaiko išlaikymo sumą sumokėti ne su vaiku gyvenančiam vienam iš tėvų, bet Socialinės gerovės komitetui, kuris, veikdamas kaip administratorius, užtikrina saugų ir vaiko interesus atitinkantį tų lėšų tvarkymą.

Jei vienas iš tėvų nesilaiko savo vaiko išlaikymo mokėjimo įpareigojimo, tai kitas gali kreiptis į Švedijos socialinio draudimo agentūrą (*Försäkringskassan*) dėl vaiko išlaikymo finansinės paramos. Tokią galimybę nustato Socialinio draudimo kodeksas¹⁸ (18 sk.). Tokiam kreipimuisi nereikalaujama (nereikia) pateikti formalizuoto tėvų tarpusavio susitarimo ar teismo sprendimo. Švedijos socialinio draudimo agentūros mokamos paramos standartiniai dydžiai nustatyti kodekse ir nesiejami su buvusiu tėvų tarpusavio susitarimu ar teismo sprendimu dėl vaiko išlaikymo sumų. Paminėti standartiniai išmokų dydžiai yra trijų lygių, priklausomai nuo vaiko amžiaus, o būtent: 1 673 SEK / mėn. (iki 7 m. amžiaus), 1 823 SEK / mėn. (7–15 m. amžiaus), 2 223 SEK / mėn. (nuo 15 m. amžiaus).

Dėl finansinės paramos vaikui galima kreiptis Švedijos socialinio draudimo agentūros interneto svetainėje prisijungiant prie paskyros „Mina sidor“¹⁹. Kitas būdas – pateikti atsispausdintą ir užpildytą paraiškos formą²⁰.

Švedijos socialinio draudimo agentūrai pradėjus mokėti vaiko išlaikymui skirtas paramos lėšas, savo vaiko išlaikymo pareigos nesilaikęs tėvas ar mama turi grąžinti agentūrai jos sumokėtas sumas (agentūra siunčia įsiskolinusiam tėvui ar mamai mokėjimo pranešimus). Jei toks grąžinimas vyksta sklandžiai bent 12 mėnesių iš eilės, sprendžiamas klausimas dėl agentūros tolesnio dalyvavimo reikalingumo (jei nebereikia agentūros įsitraukimo, vaiko išlaikymo mokėjimai vėl grįžta į pirminę tvarką ir vienas iš tėvų moka tiesiogiai kitam)²¹.

Jei įsiskolinęs tėvas ar mama vengia grąžinti Švedijos socialinio draudimo agentūrai šios sumokėtas vaiko išlaikymo lėšas, tai agentūra gali savo iniciatyva, priėmusi administracinį sprendimą, perduoti išieškojimo vykdymą Nacionalinei skolų surinkimo tarnybai (*Kronofogden*) (paramą gaunančiojo tėvo ar mamos kokio nors teisinio veiksmo nereikia tokiam perdavimui)²².

Yra ir kitas alternatyvus pasirinkimas, jei vienas iš tėvų nesilaiko savo vaiko išlaikymo mokėjimo įpareigojimo, kai yra formalizuotas tėvų tarpusavio susitarimas ar teismo sprendimas dėl vaiko išlaikymo. Tokiu atveju kitas iš tėvų gali ir iš karto tiesiogiai pats kreiptis į Nacionalinę skolų surinkimo tarnybą (*Kronofogden*) dėl įsiskolinimo išieškojimo. Kreipiantis galima tarnybos interneto svetainėje užpildyti pateiktą formą ir pridėti lydinčiuosius dokumentus. Joks mokestis nėra imamas²³.

¹⁸ *Socialförsäkringsbalk (2010:110)*:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialforsakringsbalk-2010110_sfs-2010-110/#K18

¹⁹ *Försäkringskassan – Logga in*: <https://www.forsakringskassan.se/logga-in/#/>

²⁰ *Försäkringskassan – Maintenance support when the child lives with you*:

<https://www.forsakringskassan.se/english/parents/parents-who-do-not-live-together/if-your-children-live-with-you/maintenance-support-when-the-child-lives-with-you>

²¹ *Försäkringskassan – Maintenance support when the child does not live with you*:

<https://www.forsakringskassan.se/english/parents/parents-who-do-not-live-together/if-your-children-live-with-the-other-parent/maintenance-support-when-the-child-does-not-live-with-you>

²² *Kronofogden – Welcome to the Enforcement Authority*:

<https://www.kronofogden.se/other-languages/the-enforcement-authority---english/welcome-to-the-enforcement-authority-kronofogden>

²³ *Kronofogden – Collecting children's maintenance*:

https://kronofogden.se/other-languages/the-enforcement-authority---english/you-have-a-claim-enforcement/collecting-childrens-maintenance#button_12_511f1f161848da4f709577

Vokietija

Vaiko materialinio išlaikymo pareigos klausimai reglamentuoti Civiliniu kodeksu²⁴ (Ketvirtosios knygos 2 skyriaus 3 skirsnis). Vokietijoje tėvai, nutraukdami santuoką arba pradėdami gyventi skyrium, gali privačiai susitarti dėl vaiko materialinio išlaikymo, sudarydami rašytinę sutartį ir ją patvirtindami pas notarą (yra mokestis) ar Jaunimo gerovės reikalų tarnyboje (vok. *Jugendamt*) (tarnyboje – nemokamai). Be to, esant poreikiui, Jaunimo gerovės reikalų tarnybos specialistai gali padėti tėvams apskaičiuoti vaiko išlaikymui numatomas lėšas, sudarant atitinkamą tarpusavio sutartį²⁵. Jaunimo gerovės reikalų tarnybos pareiga tvirtinti tėvų tarpusavio sutartis dėl vaiko išlaikymo yra nustatyta Socialinio kodekso Aštuntosios knygos²⁶ 3 skyriaus, 5 skirsnio 59 straipsnyje.

Pagal Civilinį kodeksą, jei su vaiku gyvenančiai mamai ar tėvui nepavyksta susitarti su gyvenančiuoju atskirai dėl vaiko išlaikymo, tai yra galimybė kreiptis į gyvenamosios vietos Jaunimo gerovės reikalų tarnybą dėl šios atstovavimo vaikui, siekiant užsitikrinti išlaikymą iš gyvenančio skyrium tėvo ar mamos. Tas iš tėvų, kas gyvena su vaiku, tokiu atveju turėtų užpildyti prašymą Jaunimo gerovės reikalų tarnybai dėl atitinkamo atstovavimo vaikui (daugelyje vietovių, užpildyti formą ir ją pateikti tarnybai galima ir elektroniniu formatu, interneto svetainėje, tik reikia elektroninio parašo). Tarnybos konsultavimas ir atstovavimas teikiamas nemokamai. Vaikui atstovaujantysis tarnybos specialistas konsultuoja, susisiečia su išlaikymo pareigos nevykdančiu tėvu ar mama ir teikia reikalavimus bei siekia susitarimo dėl išlaikymo mokėjimo. Nepavykus taikiai susitarti, vaikui atstovaujantysis tarnybos specialistas gali kreiptis į šeimos teisinių santykių bylas nagrinėjančią teisimą (*Familiengericht*) su prašymu nustatyti vaiko išlaikymo įpareigojimą²⁷. Jei prireikia taikyti priverčiamojo išieškojimo priemones, tai atstovaujantysis tarnybos specialistas kreipiasi į apylinkės teisimą dėl tokių priemonių patvirtinimo ir priverčiamojo vykdymo nurodymo²⁸.

Jei su vaiku gyvenanti mama ar tėvas turi sudarytą ir oficialiai patvirtintą tarpusavio sutartį dėl vaiko išlaikymo, tai kilus išlaikymo mokėjimo problemoms gali ir tiesiogiai, savarankiškai kreiptis į apylinkės teisimą dėl priverčiamojo išieškojimo priemonių patvirtinimo ir priverčiamojo vykdymo nurodymo²⁹.

Galimas ir toks variantas, kad jei nėra sudarytos tėvų tarpusavio sutarties dėl vaiko išlaikymo, tai vienas iš tėvų (besirūpinantis vaiku), prieš tai raštu kreipęsis į kitą ir gavęs pastarojo atsisakymą susitarti, gali kreiptis į teisimą, kad šis supaprastinta tvarka priimtų sprendimą, įpareigojantį kitą iš tėvų mokėti lėšas nepilnamečio vaiko išlaikymui. Toks supaprastintas procesas atsieina pigiau ir trunka greičiau³⁰.

Vokietijoje galima kreiptis dėl išankstinių garantinių vaiko išlaikymo mokėjimų, jei vienas iš tėvų (negyvenantis su vaiku) nevykdo savo pareigos išlaikyti nepilnametį vaiką. Išankstinius mokėjimus teikia Išankstinių išlaikymo mokėjimų tarnyba (*Unterhaltsvorschusskasse*), įprastai priklausanti Jaunimo gerovės reikalų tarnybos organizacijai struktūrai. Tokių išmokų dydis yra 3 lygių, priklausomai nuo vaiko amžiaus, o būtent (2025 m.): 227 EUR (iki 5 m. amžiaus), 299 EUR (6–11 m. amžiaus), 394 EUR (12–18 m. amžiaus)³¹. Apskaičiavimo metodą ir principus nustato federalinis Išankstinių vaiko išlaikymo išmokų įstatymas³². Išankstines išmokas tarnyba siekia atgauti iš įsiskolinusio tėvo ar mamos³³.

²⁴ *Bürgerliches Gesetzbuch*: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>

²⁵ *Handbook – Child Maintenance*: <https://handbookgermany.de/en/child-maintenance>

²⁶ *Sozialgesetzbuch (SGB) – Achtes Buch (VIII)*: https://www.gesetze-im-internet.de/sgeb_8/BJNR111630990.html

²⁷ *Eine offizielle Website der Bundesrepublik Deutschland – Beistandschaft Online*:

<https://serviceportal.gemeinsamonline.de/Onlinedienste/FVP/FV/BASFI/BeistandschaftOnline>

²⁸ *European e-Justice Portal – How to enforce a court decision in Germany*:

https://e-justice.europa.eu/topics/court-procedures/civil-cases/recognition-enforcement-court-decisions/how-enforce-court-decision/de_en?GERMANY=&member=1

²⁹ *Handbook – Child Maintenance*: <https://handbookgermany.de/en/child-maintenance>

³⁰ *Ten pat*.

³¹ *Unterhaltsvorschuss – Information in English*: <https://www.unterhaltsvorschuss-online.de/english/>

³² *Unterhaltsvorschussgesetz*: <https://www.gesetze-im-internet.de/uhvorschg/BJNR011840979.html>

³³ *Ministerium für Kinder, Jugend, Familie, Gleichstellung, Flucht und Integration des Landes Nordrhein-Westfalen – Advance on maintenance*: <https://www.familienportal.nrw/en/maintenance-advance-nrw>

1 lentelė. Europos Sąjungos 27-ių valstybių narių nacionalinės tvarkos lyginamoji suvestinė apžvalga

Valstybės	Tėvų privataus susitarimo galimybė nutraukiant santuoką	Sprendžiantysis subjektas dėl vaiko oficialaus materialinio išlaikymo, jei nėra tėvų privataus susitarimo	Išlaikymo dydžio nustatymo tvarka	Sprendžiantysis subjektas dėl išlaikymo mokėjimo priverstinio vykdymo	Ar skiriasi tvarka nesusituokusių tėvų atveju	Vaiko amžiaus riba, kai baigiasi tėvų pareiga jį išlaikyti	Išankstiniai / garantuojami vaiko išlaikymo mokėjimai
Airija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	18 m. (iki 23 m. amžiaus, jei mokosi, ir neterminuotai, jei neįgalus)	Nėra
Austrija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Yra oficialios gairės dėl procentinių dydžių (<i>Prozentregeln</i>)	Teismas (Vaikų ir jaunuolių gerovės tarnybos (<i>Jugendamt</i>) vaidmuo yra padedantysis ieškovui ar atstovaujantysis)	Ne	Nėra (iki vaiko finansinio savarankiškumo su sąlyga, kad vaikas nesusituokęs)	Yra (moka vietinė Vaiko ir jaunimo gerovės reikalų tarnyba (<i>Jugendamt</i>); trukmė 5 m.
Belgija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Yra teisės aktais nustatyti kriterijai, kuriais vadovaujasi teismas	Teismas (Priverčiamojo vykdymo tarnyba (<i>Service des Créances Alimentaires – SECAL</i>) padeda užtikrinti išieškojimą)	Ne	18 m. (ar ilgiau, kol baigia mokslus)	Yra (moka Priverčiamojo vykdymo tarnyba (<i>Service des Créances Alimentaires – SECAL</i>))
Bulgarija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teisės aktais nustatytas minimalus galimas procentinis dydis	Teismas	Ne	18 m. (iki 20 m., jei mokosi vidurinėje mokykloje; iki 25, jei studijuoja aukštojoje)	Yra (moka vaiko gyvenamosios vietos savivaldybė; yra maksimali išmokos dydžio riba)

Čekija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Yra teisės aktais patvirtinta rekomendacinė lentelė su procentiniais dydžiais, skirta teismams	Teismas	Ne	Nėra (kol vaikas taps finansiškai savarankiškas)	Yra (moka Čekijos užimtumo tarnybos regioniniai skyriai; trukmė 2 m.)
Danija	Yra (nėra pareigos patvirtinti, bet kilus nemokėjimo problemoms, reikės Danijos šeimos teisės agentūros (<i>Familieretshuset</i>) sprendimo	Danijos šeimos teisės agentūra (<i>Familieretshuset</i>)	Yra teisės aktais patvirtinta formulė ir dydžiai	Danijos išmokų administravimo tarnyba (<i>Udbetalning Denmark</i>)	Ne	18 m. (iki 24 m., jei mokosi)	Yra (moka Danijos išmokų administravimo tarnyba (<i>Udbetalning Denmark</i>))
Estija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Oficialios gairės ir apskaičiavimo formulė užtikrina minimalų dydį, o teismo diskrecija – skirti didesnes sumas	Teismas	Ne	18 m. (iki 21 m., jei mokosi)	Yra (moka Socialinio draudimo taryba (<i>Sotsiaalkindlustusamet</i>))
Graikija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	18 m. (ar kol vaikas taps finansiškai savarankiškas)	Nėra
Ispanija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (Generalinė teismų taryba (<i>Consejo</i>))	Teismas	Ne	Nėra (kol vaikas taps finansiškai savarankiškas)	Yra (moka Išlaikymo mokėjimų garantinis fondas (<i>Fondo de Garantía del Pago de Alimentos</i>); trukmė 18 men.

			<i>General del Poder Judicial)</i> parengusi pagalbines lenteles)				
Italija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	Nėra (kol vaikas taps finansiskai savarankiškas)	Nėra
Kipras	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	18 m. (ar kol vaikas taps finansiskai savarankiškas)	Nėra
Kroatija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Yra teisės aktais nustatyta minimalių procentinių dydžių lentelė, oficialios gairės	Teismas	Ne	18 m. (iki 26 m., jei vaikas mokosi; neterminuotai, jei neįgalus)	Yra (moka Finansų ministerija iš valstybės iždo)
Latvija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Yra teisės aktais nustatyti minimalūs galimi procentiniai dydžiai	Teismas	Ne	Nėra (kol vaikas taps finansiskai savarankiškas)	Yra (moka valstybinė socialinio draudimo tarnyba (<i>Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, VSAA</i>))
Lenkija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	Nėra (kol vaikas taps finansiskai savarankiškas; neterminuotai, jei neįgalus)	Yra (moka Išlaikymo mokėjimų fondas (<i>Fundusz Alimentacyjny</i>))

Lietuva	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	18 m. (iki 24 m., jei vaikas mokosi; neterminuotai, jei neįgalus)	Yra (moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba („Sodra“))
Liuksemburgas	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	Nėra (kol baigia mokslus)	Yra (moka Nacionalinis solidarumo fondas (<i>Fonds National de Solidarité, FNS</i>)).
Malta	Yra (susitarimą tvirtina teismas, prieš teisminę procedūrą būtinas mediacijos etapas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	16 m. (iki 23 m., jei mokosi; neterminuotai, jei neįgalus)	Nėra
Nyderlandai	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Nyderlandų teismų asociacija (<i>Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, NVvR</i>) yra priėmusi rekomendacines gaires	Nacionalinė skolų surinkimo agentūra (<i>Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen – L BIO</i>)	Ne	21 m. (neterminuotai, jei neįgalus ir todėl nėra finansiškai savarankiškas)	Nėra
Portugalija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	18 m. (iki 25 m., jei mokosi)	Yra (moka Vaikų išlaikymo mokėjimų garantinis fondas (<i>Fundo de Garantia dos Alimentos Devidos a Menores, FGADM</i>))
Prancūzija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Yra teisės aktais patvirtintos gairės ir	Nuo 2022 m., Išlaikymo mokėjimų tarpininkavimo ir	Ne	Nėra (kol vaikas taps finansiškai	Yra (moka Išlaikymo mokėjimų tarpininkavimo

			rekomendacinė išmokų dydžių lentelė	išieškojimo agentūra (<i>Agence de recouvrement et d'intermédiation des pensions alimentaires, ARIPA</i>)		savarankiškas; neterminuotai, jei neįgalus)	ir išieškojimo agentūra <i>ARIPA</i>)
Rumunija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Yra teisės aktais nustatyti procentiniai dydžiai ir maksimali galima procentinė riba	Teismas	Ne	18 m. (iki 26 m., jei mokosi)	Nėra
Slovakija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Yra teisės aktais nustatyta rekomendacinė lentelė ir minimali procentinė riba	Teismas	Ne	Nėra (kol vaikas taps finansiškai savarankiškas)	Yra (moka Darbo, socialinių ir šeimos reikalų tarnyba)
Slovėnija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija (nėra teisės aktais nustatyto vieningo metodo)	Teismas	Ne	Nėra (kol vaikas taps finansiškai savarankiškas)	Yra (moka Išlaikymo mokėjimų fondas (<i>Javni jamstveni in preživninski sklad Republike Slovenije</i>))
Suomija	Yra (susitarimą tvirtina Vaiko gerovės priežiūros pareigūnas)	Teismas	Yra teisės aktais patvirtinti rekomendaciniai dydžiai	Socialinio draudimo tarnyba „Kela“ (<i>Kansaneläkelaitos</i>)	Ne	18 m.	Yra (moka socialinio draudimo tarnyba „Kela“)
Švedija	Yra (teisiškai įpareigojanti susitarimą turi patvirtinti Socialinės gerovės komitetas (<i>socialnämnden</i>))	Teismas	Yra Švedijos socialinio draudimo agentūros (<i>Försäkringskassan</i>) patvirtintos rekomendacinės	Nacionalinė skolų surinkimo tarnyba (<i>Kronofogden</i>)	Ne	18 m. (iki 21 m., jei mokosi vidurinėje mokykloje)	Yra (moka Švedijos socialinio draudimo agentūra (<i>Försäkringskassan</i>))

			gairės ir standartizuoti skaičiavimo metodai				
Vengrija	Yra (susitarimą tvirtina teismas)	Teismas	Teismo diskrecija, vadovaujantis teisės aktais nustatytais kriterijais	Teismas	Ne	18 m. (iki 25 m., jei mokosi)	Yra (moka vaiko gyvenamosios vietos savivaldybė; trukmė 3 m.)
Vokietija	Yra (susitarimą tvirtina notaras ar Jaunimo gerovės reikalų tarnyba (Jugendamt)	Teismas	Nacionaliniu lygiu naudojama Aukščiausiojo regioninio Diuseldorfo teismo rengiama vadinamoji „Diuseldorfo lentelė“ (rekomendacinė nustatant sumas), o teisės aktais nustatyti minimalūs išlaikymo sumų dydžiai (jų yra trys, pagal vaiko amžiaus ribas)	Teismas (Jaunimo gerovės reikalų tarnybos (Jugendamt) vaidmuo yra padedantysis ieškovui)	Ne	18 m. (ar tol, kol baigia studijas aukštojoje mokykloje)	Yra (moka vietos Išankstinių išlaikymo mokėjimų tarnyba (Unterhaltsvorschusskasse)

Šaltiniai: OECD Family Database <https://www.oecd.org/en/data/datasets/oecd-family-database.html#123456>

European e-Justice Portal (Family maintenance) https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/family-maintenance_en

EU site Your Europe (Maintenance obligations) https://europa.eu/youreurope/citizens/family/couple/maintenance/index_en.htm

Parengė
Informacijos ir komunikacijos departamento
Tyrimų skyriaus
Patarėja Dainora Valiukaitė
Tel. (0 5) 209 6187, el. p. dainora.valiukaite@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija. Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą. Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.
© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2025